

હર્મન જેકોબીના લેખનો જવાબ

લે. પં. ગમ્ભીરવિજય ગણિ

॥ ૬૦ ॥

ॐ નમો વીતરાણ્ય ॥

સ્વસ્થાનશ્રી ભાવનગર પત્ર્યાસ ગમ્ભીરવિજયગણિપ્રકાન્તોઽથ પ્રોફેસર જેકોબીયે જે શ્રીઆચારાદ્ગ્નો તરજુમ્મો કરતાં બીજા શ્રુતસ્કન્ધ મધ્યે અધ્યયન-૨ના ઉદ્દેશો-૧૦, સૂત્રપાઠ-૨ના તરજુમ્મા વિષે-

“સિયા ણં પરો બહુઅટ્ટિણ મંસેણ વા મચ્છેણ વા ઉવણિમંતિજ્જા”
ઇત્યાદિ સૂત્રપાઠનો અર્થ- બહુ હાડકાવાલા માંસ તથા બહુ કાંટાવાલા મચ્છેં કરી કદાચિત્ ગૃહસ્થ આમન્ત્રણ કરે - ઇત્યાદિક પ્રકારેં કર્યો છે, તે આ અર્થ આ સ્થલમાં ઘણો વિપરીત નથી, પણ તેમને ભોગક્રિયાનો વિષયપ્રમુખ સમજાણો નથી. તેથી કેટલોક વિપરીત છે તેનો ખુલાસો નીચે મુજબ જુઓ:

પ્રથમ તો જૈન શાસ્ત્રોનો અર્થ ગુરુગમનેં આધીન રહ્યો છે. તેથી સ્વતન્ત્રપણેં એકલા ન્યાયેં કે વ્યાકરણના બલથી યથાર્થ કોઈથી બની શકતો નથી. વાસ્તે જ ઘણા આગમોમાં કહ્યો છે:

“ગુરુમહઽહીણા સવ્વે સુત્તથા - ગુરુમત્યધીના: સર્વે સૂત્રાર્થા:” ઇત્યાદિ.
વાસ્તે આ સૂત્રના અર્થમાં પણ ગુરુગમની જરૂરતા છે. તેથી વૃત્તિકારો પણ વિસ્તારના ભયથી કદિ અક્ષરાર્થ મુકી દેય છે, તોહિ તેઓં ગુરુગમ ભાગની દિશિનો દર્શાવતો કરેં છે. વાસ્તે વૃત્તિકાર ભગવાનેં અક્ષરાર્થ તો આ સૂત્રનો કર્યો નથી પણ તેમને જે દિશિ દર્શાવેલી છે તે દિશિના અનુસારથી અર્થ જે મુજબ થાય છે તે અર્થ આ છે :

પ્રથમ તો સિયા ણં આ પદનો અર્થ તેમને ઘણા સમ્બન્ધવાલો સૂચવ્યો છે જે - “સિયા ણં - સ્યાત્ કદાચિત્ ક્વચિદેવ મહારોગાવસ્થાયાં પ્રચુરધર્મહાન્યાં સજ્જાયમાનાયાં સત્યાં ભિક્ષુ: કુશલવૈદ્યોપદેશેન યદ્યસ્પર્શનીયમપિ (નીયસ્યાઽપિ) માંસસ્ય સ્પર્શને સમુદ્ભૂતપ્રયોજનવાન્ સ્યાત્ તદા જ્ઞાનાદ્યર્થી સન્ તં ગવેષયેત્ । ગવેષયંશ્ચ સાધો: પરો-ભિક્ષુસમૂહાદન્યો ગૃહસ્થ:” ।

આ સ્થલે **સ્યાત્** - કોઈક જ કાલમાં, પળ જેવિ તેવિ વચ્ચે નહિ. **ક્વચિદેવ** - કોઈક જ મહારોગની પ્રાપ્તિમાં પળ હરેક રોગમાં નહી. **મહારોગાવસ્થાયાં** તે લૂતા નામે મહારોગની અવસ્થામાં. આ લૂતારોગ જેને કોઈને પૂર્વે કરેલા કર્મના ઉદયથી થાય છે તેના શરીરમાં રુંઆડે રુંઆડે અતિ સૂક્ષ્મ જીવાંત ઉપજી જાય છે. તેથી હંમેસ રસી સ્રવ્યાં કરે છે. યજુજાલ-બલતરા પળ ઘણી હોય. તેથી કરીને જ્ઞાનધ્યાનાદિક થઈ શકે નહિ.

પ્રચુરધર્મહાન્યાં સંજ્ઞાયમાનાયાં સત્યાં - તેથી પોતાને અતિ ઘણી જ ધર્મની હાનિ થાતે સતે. આ સ્થલે ધર્મહાનિનો હેતુ તે પોતાના શરીરમાંથી જે રસી વહે છે તે જ છે. કેમ જે જિનાગમમાં કહ્યો છે કે જો પોતાના શરીરમાંથી પળ રસી-રુધિર-પરુ વિગેરે જિહાં સુધી નિકલતા હોય તિહાં સૂધી અસ્વાધ્યાય છે. તેથી જ્ઞાનનો ઉચ્ચાર જરાતરા પળ કરવો નહિ, ને જો કરે તો જ્ઞાનવિરોધક થાય. ઇટલે જ્ઞાનનો ફલ ન પામે ને સામો સંસાર વધે એવો નિષેધ હોવાથી જ્ઞાનાધ્યાસ તેને સદા રોકાય છે. કેમ જે લૂતાવાલા દરદીને શરીરે રસિ સદા રહે છે માટે.

ધિક્ષુ: - સાધુ જે તે રોગની ઉપશાન્તિ થવા વાસ્તે **કુશલવૈદ્યોપદેશેન** - તે રોગની નિવૃત્તિના ઉપાયમાં કુશલ-હુસિયાર હોય એવા વૈદ્યના કેહેણે કરીને જે તે વૈદ્યે કહ્યો હોય કે સાધુજી તુમોં આ ઔષધ લેઈને રંધેલા માંસ ઉપર નાખીને તે માંસથી જેટલો લૂતાવાલો અઙ્ગ હોય તેટલા સર્વ અઙ્ગને પ્રસ્વેદિત કરજો (પરસેવવો), તેથી મટિ જાસે. એ પ્રકારે વૈદ્યના કહેવાથી કિં વા પોતાના કે અન્ય સાધુના જાણપણથી તે દરદી સાધુ,

યદ્યસ્પર્શનીયમપિ - જો પળ સાધુઓને માંસનો સ્પર્શ કરવો (તેને અડવો) વાજબિ નથી, તો પળ **માંસસ્પર્શને** - માંસને અડવા વિષે **સમુદ્ભૂત પ્રયોજનવાન્ સ્યાત્** - ઉપજ્યો છે સ્પર્શ કરવાનો ગાઢો પ્રયોજન (કારણ) જેને એવો થાય, **તદા** - તિ વારે, **જ્ઞાનાદ્યર્થી સન્** - જ્ઞાનાધ્યાસની ધ્યાનની સંયમપ્રમુખની વૃધિનો અર્થી - કામનાવાલો થયો સતો, **તં** - તે માંસ પ્રતે, **ગવેષયેત્** - માંસખોજી ગૃહસ્થોને ઘરે તેની તલાસ કરવા નિકલે. **ગવેષયૈશ્ચ** - તેની તલાસ વાસ્તે ફિરતાં સતાં, **સાધો:** - તે સાધુને.

આ પ્રથમ કહેલ સર્વ અર્થના સમુદાયને સંગ્રહીને ચાલતા સૂત્રની આદિમા એક **સ્યાત્** શબ્દ બેસો છે તે પ્રોફેસર જેકોબી ગુરુગમ વિના જાણી

શક્યા નહિ તેથી અર્થનો અનર્થ સમજાણો છે. ને તે જ કારણથી પાશચન્દ્રાદિકે પળ ફલાદિક અર્થ લખીને ઉત્સૂત્રભાષણ રૂપ અનર્થ કર્યા છે. એ સ્યાત્-પદનો અર્થ સંપૂર્ણ થયો.

હવે પર શબ્દનો અર્થ : તે ગવેષણા કરતાં સાધુનેં પરો = ભિક્ષુસમૂહાદ્યો ગૃહસ્થઃ - પર, જે સાધુઓના સમુદાયથી અનેરો અર્થાત્ ગૃહસ્થ તે બહુઅદ્વિગ્ણ મંસેણ વા = બહ્વસ્થિકેન માંસેન વા - ઘણા હાડવાલા માંસે કરીને, વા-અથવા, મચ્છેણ = મત્ત્યેન બહુકણ્ટકેન - ઘણા કાંટાવાલા મચ્છે કરીને, ઉવણિમંતિજ્ઞા = ઉપનિમન્ત્રયેત્ - આમન્ત્રણ કરે,

આડસંતો સમણા ! = આયુષ્મન્ શ્રમણ ! - હે ચિરંજીવી સાધુ !, અભિકંઘસિ = ત્વમિચ્છસિ - તુમો ઇચ્છસો, પડિગાહિત્તણ = પ્રતિગ્રહીતું - ગ્રહણ કરવાનેં, બહુઅદ્વિગ્ણ મંસં = અસ્મદ્ગ્રહે બહ્વસ્થિકં માંસં - અમારા ઘરમાં ઘણા હાડવાલો માંસ છે, એતપ્પગારં ણિગ્ધોસં સોચ્ચા = તસ્યૈતત્પ્રકારકં નિર્ધોષં શ્રુત્વા - તેનો એવા પ્રકારનો વચન સાંભળીને, ણિસમ્મ = નિશમ્ય - મન સાર્થે વિચારી, સે = સઃ સાધુસ્તં માંસં - તે સાધુ તે માંસ પ્રતે, પુવ્વામેવ આલોએજ્ઞા = ગ્રહણાત્ પૂર્વમેવાડ્ડલોકયેત્ - ગ્રહણ કર્યાથી પહેલાં જ નજરેં જોવે,

આડસો તિ વા = આયુષ્મન્નિત્યેવં - હે ચિરંજીવી ! એવા પ્રકારે, વા = અથવા, ભઙ્ગિણિ તિ વા = ભગિનીતિ વા - હે બાઈ - એ પ્રકારે, ણો ખલુ મે કપ્પતિ બહુઅદ્વિગ્ણ મંસં પડિગાહિત્તણ = બહ્વસ્થિકં માંસં મમ ગ્રહીતું ન કલ્પતે - ઘણા હાડકાવાલો માંસ મ્હારે ગ્રહણ કરવા યોગ્ય નથી - એ પ્રકારેં દેનાર પ્રતેં કહીને વલિ કહે, અભિકંઘસિ મે દાડં = યદિ ત્વં મમ દાતુમભિકાઙ્ક્ષસિ - જો તુ મને દેવા ઇચ્છે છે તો, જાવતિતં તાવતિતં પોગ્ગલં દલિયાહિ = યાવન્માત્રં પુદ્ગલં તાવન્માત્રં દેહિ - જેટલો માંસ માત્ર છે તેટલો દે, મા અદ્વિયાઈં = અસ્થિકાનિ મા દેહિ નાડસ્તિ મે બહુના પ્રયોજનં, - હાડકાઓ મ દે, મ્હારે ઘણાનો કામ નથી.

“સે સેવં વદંતસ્સ પરો અભિહટ્ઠુ અંતો પડિગ્ગહગંસિ બહુઅદ્વિગ્ણ મંસં પરિભાણ્તા ણિહટ્ઠુ દલણ્જ્ઞા” !

से परो = स परो गृहस्थः - ते पर जे मांस देनार गृहस्थ जन,
 से = तस्य - ते साधुने, एवं वदंतस्स = एवं वदमानस्य - प्रथम जनावेली
 रीतें केहनार साधुना, अंतो अभिहट्टु = अन्तरभिहत्य - समीपें आवीनें,
 बहुअद्वियं मंसं परिभाएत्ता = बह्वस्थिकं मांसं धर्मद्वेषादिभावेन साधुदानाय
 परिभाज्य - घणा हाडवाला मांस प्रतें साधुना धर्म उपर द्वेष परिणामादिकें
 करीने, णिहट्टु = निहत्य - बलात्कारे करी, पडिग्गहगंसि = काष्ठच्छविकादौ
 - लाकडानी काचली प्रमुखमा, दलएज्जा = दद्यात् - देवा मांडे, तहप्पगारं
 = पडिगाहगं = तथाप्रकारकं प्रतिग्राह्यं - तेवा प्रकारना ग्राह्य पदार्थनें,

“परहत्थंसि वा परपायंसि वा अफासुयं अणेसणिज्जं लाभे संते जाव
 नो पडिगाहेज्जा” ।

परहत्थंसि = गृहस्थहस्तस्थं - घरना धनीना हाथमां रह्यो, वा -
 अथवा, परपायंसि = गृहिभाजनस्थं - घरधनीना भाजनमां रह्यो ज, अफासुयं
 = तद्गतास्थ्यादित्यागेनाऽन्यजीवहिंसाहेतुकं - ते मांहिला हाडकादिक नाखवाथी
 अनेग कीडी-कुंथु प्रमुख जीवोंनी हिंसानुं कारण छे माटे, अणेसणिज्जं =
 ईप्सितप्रयोजनायामनेषणीयं - पोतानी इच्छित कार्यनी सिद्धिमा नहि इच्छवा
 लायक, लाभे संते = लब्धे सति - मिलते छतें पण, णो पडिगाहेज्जा
 = न प्रतिगृह्णीयात् - न लेयसे,

आहच्च पडिगाहिण सिया = स पूर्वोक्तोऽयोग्यमांस (तत्
 पूर्वोक्तमयोग्यमांसम्) आहत्य गृहीतः स्यात् - ते प्रथम कहेलो अजोग मांस
 सहसात्कारें नाखी देवाथी लेवाय गयो होय तो, तन्नो हित्ति वएज्जा = साधु
 देनारनें हा धिक ए प्रकारे न कहे - क्रोधरूप छे माटे, णो अणिहि त्ति
 वएज्जा = हे अजाण - एम पण न कहे,

से तमायाय = ते साधु ते मांस लेईने, एगंतमवक्कमेज्जा = एकांत
 प्रदेशे जाय, अहे = नीचे घनी उंडान सूधी दग्ध थयेली एवी, आरामंति
 वा = वननी भूमि, उवस्सयंसि वा = कोई मकाननी भूमि जेमां, अप्पंडए
 = कीडी प्रमुखना इंडा न होय, जाव संताणए = यावत् शब्दथी बीज-
 अंकुर-घास-उदेहि-जीवातना दर-पाणी-करोलीया जाल प्रमुख न होय तिहां,

મંસગં મચ્છાં મોચ્ચા = માંસમાત્રં વા મત્સ્યમાત્રં મોક્તા (ભુક્ત્વા ?)
 - લૂતાદૂષિતદેહપ્રદેશસ્વેદનં સંયોજયિત્વા, ન તુ ભક્ષિત્વા - માંસમાત્રને
 અથવા મચ્છમાત્રને ભોગવીને, એટલે લૂતા રોગથી વ્યાપેલા દેહવિભાગ પ્રતે
 પરસેવાવીને, પળ ઝાડીને નહીં; હાડ-કાંઠાઓને લઈને એકાંતે, એટલે નિરજીવ
 દગ્ધ ભૂમિપ્રદેશે નાચે, તથા માંસેં કરી વારંવાર સ્વેદવો રહ્યો છે વાસ્તે તેનો ત્યાગ
 સૂત્રમા ન કહ્યો, નિષ્પ્રયોજન થયેં પરિઠવવાનો છે માટે.

એ પ્રકારે આ સૂત્રના અક્ષરાર્થ થાય છે તિવારે જે પ્રોફેસર જેકોબીયે
 ભોગક્રિયાનો અર્થ ભક્ષણ કર્યો તે ક્રિયાનો વિષય બાહિર કર્મોના
 ઉપયોગમાં લેવાનો છે, એમ ન સમજાવાથી લિખ્યો તે અસત્ય છે. ને તેથી
 જ જૈની પૂર્વકાલમા માંસાહારી હતા - એ લિખાણ પણ અસત્ય છે. કેમ
 જે તીર્થંકરોનો અવતાર અવશ્ય રાજકુલમા હોય, કદિ અનૈરે કુલે અવતરે તો
 ઇન્દ્ર ગર્ભને પાલટીને રાજકુલમેં મુકે એ નિયમ છે. પણ કાંઈ જૈની રાજાઓના
 કુલમા જ અવતરે છે ને પરણે છે એવો નિયમ જૈન શાસ્ત્રોમાં નથી.

એટલો તો નિયમ છે જે તીર્થંકર ઘરવાસ રહે તો હિ ધર્મવિરુદ્ધ વસ્તુ
 પોતે આચરે નહી, તેમ જ જિહાં લગેં તેમને કેવલજ્ઞાન ઉપજ્યો ન હોય તિહાં
 લગે પરને ધર્મ-ઉપદેશ પણ દેય નહિ - એવો તેમનો અવશ્ય આચાર જૈન
 શાસ્ત્રોમાં કહ્યો છે. તેથી જાદવોં શ્રાવક હતા એવો વિવાહ વચ્ચેં કડ શકાય
 નહિ.

તથા અમોઝ ઉપર લખ્યા મુજબ જે આ સૂત્રનો અક્ષરાર્થ કર્યો છે તે
 વૃત્તિકાર ભગવાનના આશયના આધારથી. તે વૃત્તિપાઠ લિખિં છે :

એવં માંસસૂત્રમપિ નેયમ્ । અસ્ય ચોપાદાનં ક્વચિલ્લૂતાદ્યુપશમનાર્થં
 સદ્દૈદ્યોપદેશતો બાહ્યપરિભોગેન સ્વેદાદિના જ્ઞાનાદ્યુપકારકત્વાત્ ફલવદ્ દૃષ્ટમ્ ।
 ભુજિશ્ચાઽત્ર બહિઃ પરિભોગાર્થે, નાઽભ્યવહારાર્થે, પદાતિભોગવદિતિ ચ્છેદસૂત્રેષ્વપિ
 પ્રાયો દ્રષ્ટવ્યમ્ । એવં ગૃહસ્થામન્નાદિવિધિ-પુદ્ગલસૂત્રમપિ સુગમમિતિ । તદેવમાદિના
 ચ્છેદસૂત્રાભિપ્રાયેણ ગ્રહણે સત્યપિ કણ્ટકાદિપ્રતિષ્ઠાપન(પરિષ્ઠાપન)વિધિરપિ સુગમ
 ઇતિ ।

એનો સંક્ષેપથી ભાવાર્થ એમ છે : એવં - જેમ પ્રથમ સેલડી ને સીંગોના

સૂત્રનો અક્ષરાર્થ કર્યો છે તેમ, માંસ સૂ૦ - માંસના સૂત્રનો પળ અક્ષરાર્થ જાની લેજો.

અસ્ય ચો૦ - આ માંસાદિક ગ્રહણ તે ક્વચિત્ - કોઝક જ કાલમા કોઝ મહાન્ કાર્ય અટકી પડવાથી કરવામા આવે. સ્યા માટે ? તે કહે છે : **લૂતા૦** - લૂતા નામે રોગ થયો હોય તો તેની ઉપશાન્તિને અર્થે, લૂતાનો સ્વરૂપ પ્રથમ લિખ્યો છે તે, આદિ-શબ્દથી એજ આચારાંગ સૂત્રના પેહલા શ્રુતસ્કન્ધ મા નિર્યુક્તિકારે તથા ટીકાકારે ઘણી જાતીના રોગ વર્ણવ્યા છે, તેમાં લૂતા જેવા હોય તે લેવા.

તે વાસ્તે પળ, **સદૈઘ્યોપદેશતઃ** - સાંચો કુશલ ઉત્તમ વૈદ્યના કેહવાથી-ઔષધની મેલવની બતાવાથી, તે રીતે પળ, **બાહ્યપરિભોગેન સ્વેદાદિના** - તેનો શરીર ઉપર ઉપભોગ લેવેં કરીને, તે એ રીતેં તેથી દરદ ઉપર પરસેવો ઉપજાવેવે કરીને. એમ પળ અશુચિનો ભોગ શા વાસ્તે - તે કહે છે - **જ્ઞાનાદ્યુ૦** જ્ઞાનધ્યાનાદિકની વૃદ્ધિરૂપ ઉપકાર કરે છે માટે તે ભોગ જીવેં શુભ ફલકારી કહ્યો છે.

ભુજિશ્ચાઽત્ર બહિઃ પરિભોગાર્થે - આ ઠેકાને ભોગક્રિયા જે **ભોચ્ચા** શબ્દ સૂત્રમા કહ્યો છે તે બાહિર એટલે શરીરના ઉપરલા ભોગોમાં લેવા રૂપ અર્થમાં વર્તે છે, નાઽધ્યવહારાર્થ - પળ ખાવાના અર્થમા આ ઠેકાણે ભોગક્રિયા વર્તેતી નથી; કેમ જે **શ્રીદશવૈકાલિક** સૂત્રના પાંચમા અધ્યયનથી લેઈને (**પ્રશ્નવ્યાકરણ**-પ્રમુખ સૂત્રોમા કહ્યો છે કે- જે સાધુ-પ્રમુખ દારુ-માંસાદિક શરીરને મસ્તકારી પદાર્થ ખાય તે માયાવી અપયશેં, લોકનિન્દનાઈ, વિડમ્બનાઈ પીડાતો, ધર્મભ્રષ્ટ, દેવ-ગુરુની આરાધનાથી ચુક્યો, મરણ વચ્ચેં પળ ધર્મવાસના પામે નહી; તો વિચારી જુઓ જે ખાવાનો અર્થ કેમ ઘટે ?

તથા દારુ-માંસની વાત તો રહી પળ **બૃહત્કલ્પ-વ્યવહારાદિક** છેદસૂત્રેં ના નિર્યુક્તિ-ભાષ્યોમાં કહ્યો છે કે-જે સાધુ ડુંગલી, લસન, સૂરણ, બટાયાં, રીંગણા, ગાજર, મૂલા, સકરકંદ, આદુ-પ્રમુખ અનુચિત વસ્તુના શાક-ચટણી વિગેરેં રાધેલા તડ્યાર નિરાંભી શુદ્ધ મિલ્યો છે એમ જાણીને લેઈને ખાય તો તેને મહાનિધ્વંસ પરિણામિ કહ્યો છે, તેને ગુરુ ચૌમાસી-દંડ લિખ્યો છે ને તમોગુણી કહ્યો, તિવારેં માંસ ખાવા વાત ક્યાં રહી ? અપિતુ ક્યાંહિં પળ ન હોય માટેં

બાહિર ભોગ અર્થ જે ટીકાકારેં કર્યો તે સત્ય છે.

તે બહિર્ભોગ અર્થને દૃષ્ટાન્તથી દૃઢ કરે છે : પદાતિભોગવદિતિ - જેમ પાલો = સિપાઈ ભોગ છે તેમ કોઈ કહે - અસ્મદ્ભોગ્યોઽયં પદાતિ: - આ સિપાઈ અમારા ભોગનો છે એટલે અમારા કામમા આવે છે, તેમ તે માંસ સાધુના કામમા આવ્યો માટે ભોગ છે, ઇતિ = એ પ્રકારે, છેદસૂત્રેષ્વપિ દ્રષ્ટવ્યં = કહેલ કારણોથી બહિર્ભોગમાં માંસ લેવાનો બૃહત્કલ્પાદિ છેદસૂત્રોમાં પળ કહ્યો છે.

એવં ગૃહસ્થામન્ત્રણાદિવિધિપુદ્ગલસૂત્રમપિ સુગમમિતિ = એમ ટીકામા દર્શાવેલ શૈલી માર્ગે કરીને ગૃહસ્થ કરી આમન્ત્રણાદિક, તેના વિધિનો સૂત્રનો તથા પુદ્ગલ જે માંસના સૂત્રનો પળ વ્યાખ્યાન સુગમ થયો, ઇતિ = એ પ્રકારે, એવાદિના = ઇત્યાદિ કારણે કરીને, છેદસૂત્રાભિપ્રાયેણ = છેદસૂત્રોના આશય જાણવેં કરીને, ગ્રહણેઽપિ = બહુ હાડકાવાલો માંસ લિવાનો હોય તો પળ, કણ્ઠકાદિપરિણામનવિધિરપિ સુગમ = ઇતિ કાંઠાદિક પરિઠવવાનો વિધિ પળ કહેલી શૈલીઈં સુગમ છે એમ જાણવો.

શ્રીશીલાઢ્ઢાચાર્યે આ ટીકા વિક્રમ સંવત્ ૬૭૮ની શાલમા સંપૂર્ણ કરી છે, કેમ જે તેમને શાકી સંવત્ ૭૧૮ લિખ્યા છે તે શાકી રાજા વિક્રમથી ૧૨૦ વર્ષ પહેલાં થયા છે. એમ આ ટીકા રચાઈ ૧૨૭૮ વર્ષ થયા, ને આ ટીકાથી પેલાં આચારંગની સંક્ષેપ ટીકા શ્રીગન્ધહસ્તિસૂરિકૃત ઇતિ. તે ટીકા-મિશ્ર આ ટીકા તેમને કરી છે. તેથી સિદ્ધ થાય છે કે પૂર્વે પળ જૈની સાધુ માંસાહારી ન હતા.

ને એ આચાર્ય મહાસત્યવાદી હતા એ પળ સિદ્ધ થાય છે. કેમ જે જિનાગમોમાં એકાસ્થિક-બહ્વસ્થિક ફલાદિક કહ્યા છે. તેથી એ આચાર્ય મહાશક્તિમાન્ ફલાદિરૂપે વ્યાખ્યા કરવા સમર્થ છે તે પળ અસત્યવચનના પાપથી ઢરીને કરી નહિ, તેથી મહાસત્યવાદી છે એ સિદ્ધ છે.

ને આ સૂત્રનો બાલબોધ કરનાર પાશ્વન્દ સંવત્ ૧૫૭૨ મા નિકલેલ, તેને કુલ વર્ષ ૩૮૩ થયા છે, તે જિનોક્ત ભાવ અન્યથા કરવાના તથા અસત્યભાષીપણાના પાપથી નહીં ઢરેં ફલાદિરૂપ અર્થ કર્યો તે અનર્થ છે.

તસ્માન્નમ: સત્યવાદિને ॥ શ્રી ॥ શ્રી ॥